1

ДЕРЖБУД УРСР
УКРАЇНСЬКЕ СПЕЦІАЛЬНЕ НАУКОВО-РЕСТАВРАЦІЙНЕ ВИРОБНИЧЕ УПРАВЛІННЯ

ЛЬВІВСЬКА МІЖОБЛАСНА СПЕЦІАЛЬНА НАУКОВО-РЕСТАВРАЦІЙНА ВИРОБНИЧА МАЙСТЕРНЯ

Пам. арх. 1554р. Парохова башта в м. Львові
Документація на реставрац. північного і північно-східного фасадів
том I
Матеріали обстежень 1973 р.

Управління охорони історичного середовища

uma.lvivcenter.org

ДЕРЖБУД УРСР – УСНРВУ

ЛЬВІВСЬКА М/О СПЕЦІАЛЬНА НАУКОВО – РЕСТАВРАЦІЙНА
ВИРОБНИЧА МАЙСТЕРНЯ

НАУКОВО – ДОСЛІДНИЙ РЕСТАВРАЦІЙНИЙ ВІДДІЛ

Пам"ятка архітектури 1554 р.
Порохова башта в м. Львові

ДОКУМЕНТАЦІЯ НА РЕСТАВРАЦІЮ ПІВНІЧНОГО І ПІВНІЧНО – СХІДНОГО ФАСАДІВ

т. І

Матеріали обстежень

Головний архітектор І. Могитич

Начальник НДРВ – 2 І.Старосольський

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Львів – 1973 р.

uma.lvivcenter.org

СКЛАД ТОМІВ :

Том I – Матеріали обстежень

Том II – Проект реставрації фасадів

Том III – Кошторис вартості робіт

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

uma.lvivcenter.org

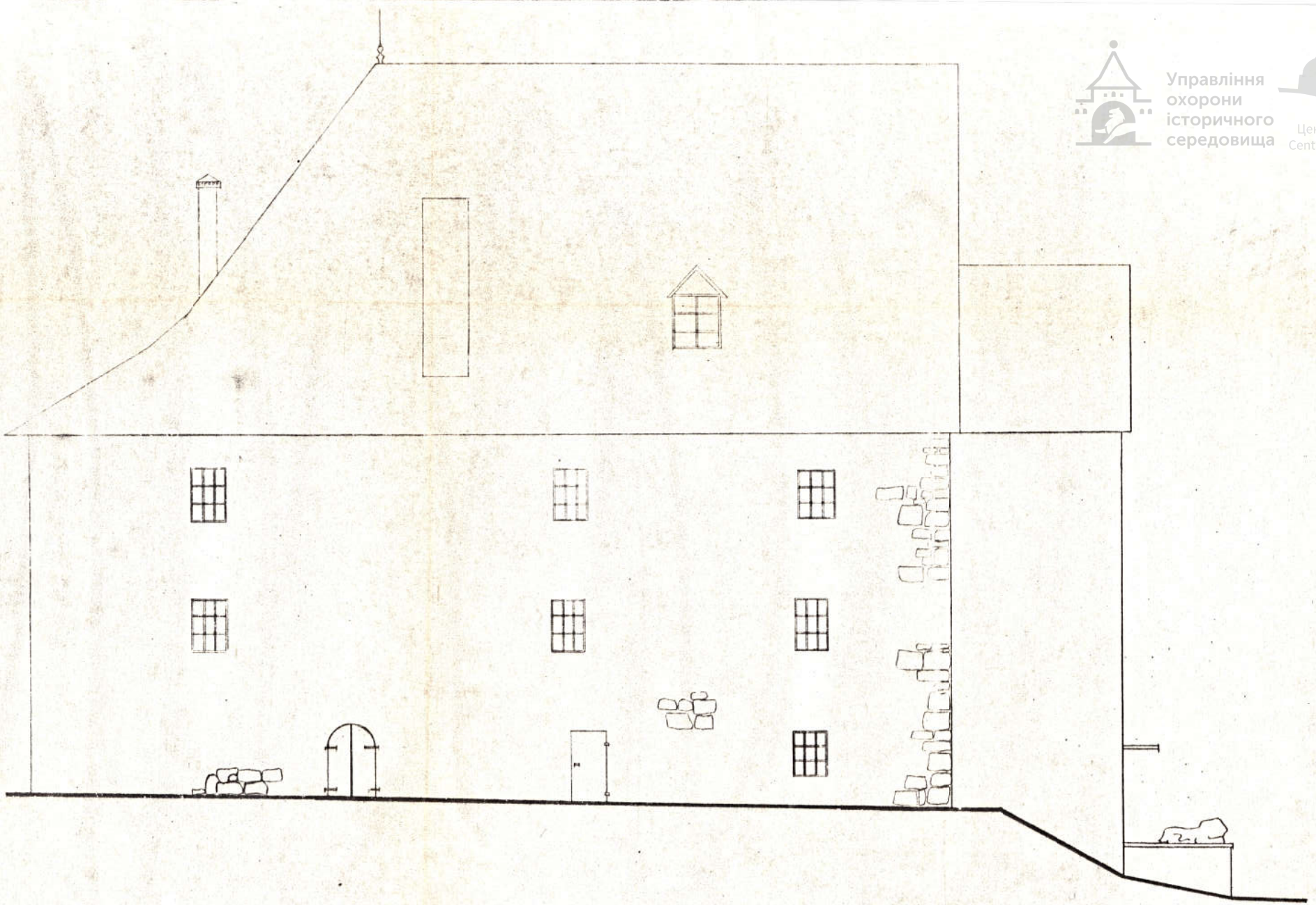
Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

СКЛАД І-го ТОМУ

1. Вигляд фасаду до обстеження
2. Фасад в часі обстежень
3. Схема зондажів
4. Мета і результати зондування
5. Фотофіксація і зондажі
6. Висновки

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Боковий фасад /північно – східний/

0 0.8 1 2 3 4 5м

Львівська філія УкрНДІ спецмонтажпроектреставрація
Науково-виробничий реставраційний центр

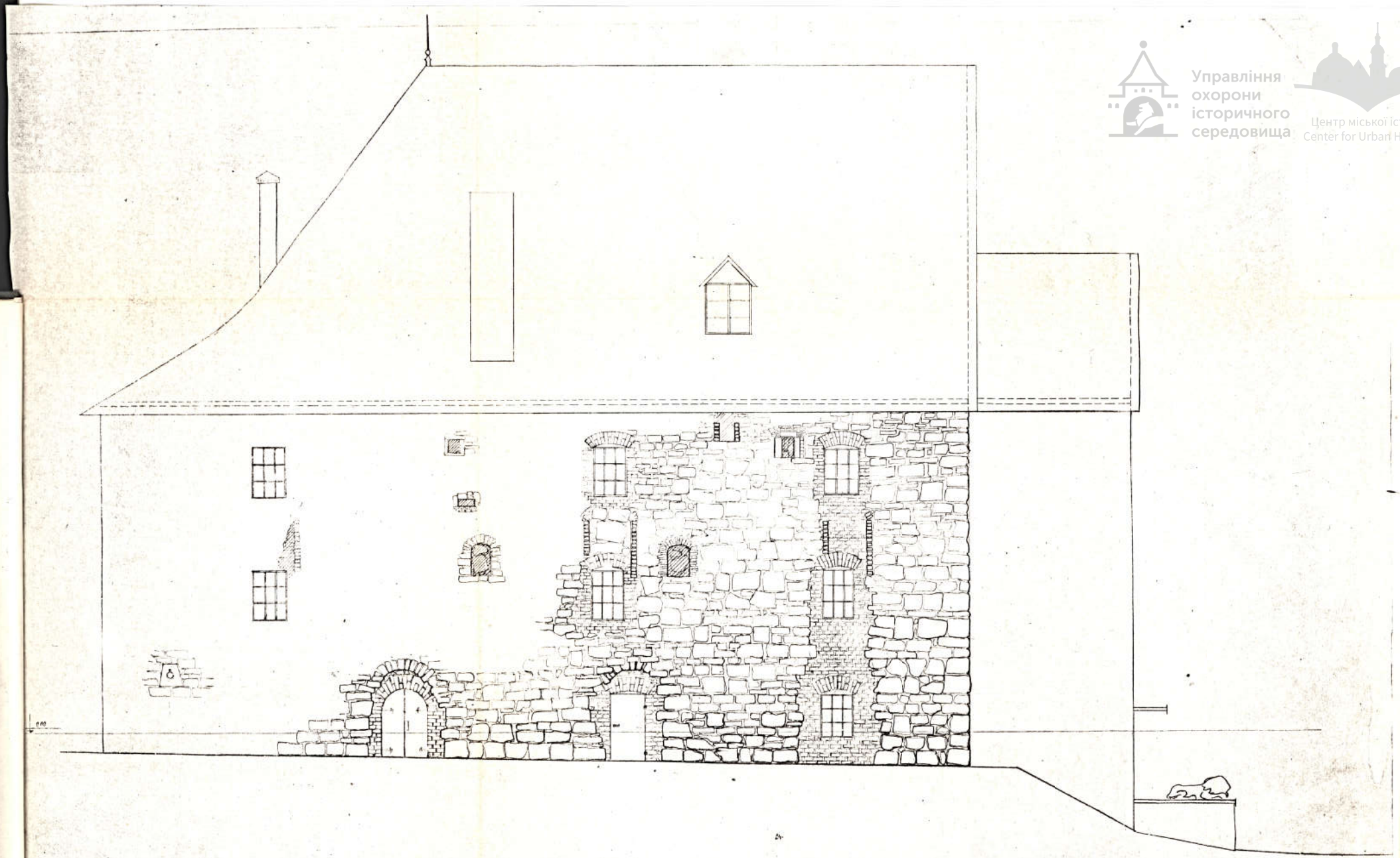
Об'єкт	Порохова вежа у м. Львові
Назва креслення	Стан пам'ятки до реставрації
Стадія проекту	Інвентаризація
Обм. кр.	Арк. 2
	Кер. групи
	Проектувала

Інв. N
Старовойтова
Столярська
Кужіма
1-53

М-б 1:50 VI/13
М. арк. 1 Арк. 1

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

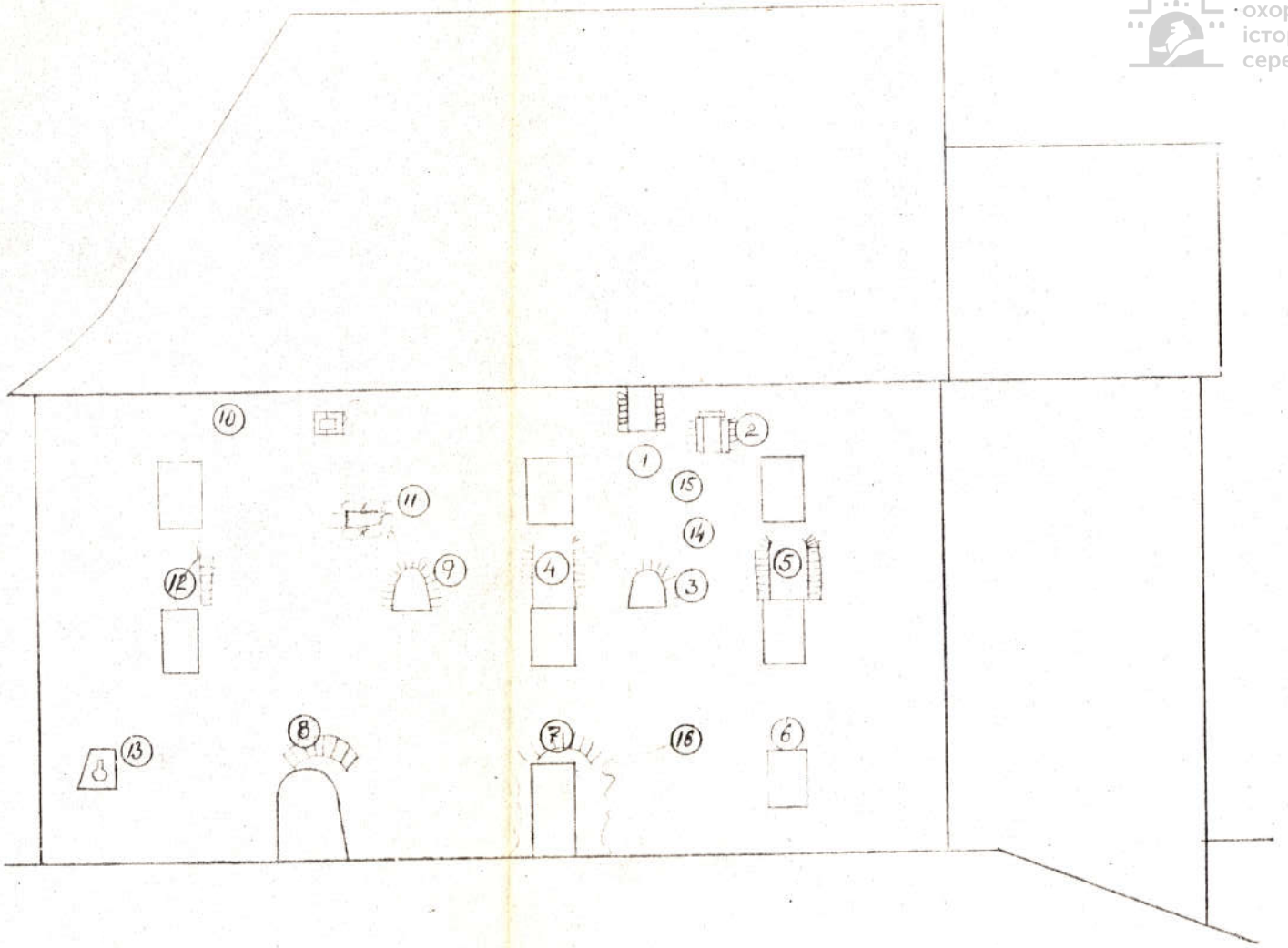

Боковий фасад /північно – східний/

	Державний Укр. Інститут Львівська ім. Єгора майстерня науково-дослідних реставрацій видів				
Об'єкт	Порохова Вежа у м. Львові				
Назва проекту	Вежа фасаду замітки місця розміщення пам'ятника пожертвам				
Стадія	Геодезичн.		Могитич		
Проект.	Нач. НАРВ-2		Старосельський		
Об'єм. кр.	Кер. групи		Соколевський		
	Проектував		Ждучка		
м-б	дата			м-ка	арк.
1:50	XII. 73			ДР	2

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

ДЕРЖБУД УРСР УСНРВУ Львівська МРО СНРВ майстерня Науково-дослідний реставр. відділ				
Об'єкт	Порохова вежа в м. Львові			
Найменування	Позначення зондажів			
	Гол. архіт.	[illegible]	Могитин	інв. №
	Нач. НДРВ-2	[illegible]	Старосольська	
	Кор. 2 групи	[illegible]	Соболевської	1-53
Р. К.	Виконував	[illegible]	Джиндра	
Н. ф.	дата			М-кб / Лист
1:200	XII/73			0

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

О Б С Т Е Ж Е Н Н Я

північного фасаду пам"ятки архітектури 1554 року Порохової башти в м. Львові

Метою обстеження шляхом зондування тинькування і кладки стіни було виявлення первісного вигляду башти для правильного виконання реставрації фасаду.

Зондажі виконано в різних місцях на усій площі північного і північно - східного фасадів, на яких, в свій час, для тинькування їх під правило, влаштовано вирівнюючий шар товщиною 15-30 см.

Виявлено, що вирівнюючим шаром, виконаним з різної цегли та частково з каменю на складному розчині і отинькованим таким же розчином - покрито не тільки давнє, частково збережене обличкування стін рваним каменем, але і його знищені частини та закладені вибоїни і бійницні прорізи.

Не заслонено цим шаром тільки декілька виступаючих каменів облицювання. Пробивання в стінах споруди необхідних для експлуатації споруди віконних та дверних прорізів виконувано, в свій час, в місцях розташування бійниць. Нові прорізи оформлено в основному новою цеглою з частковим використанням одержаного з розбирання стін, матеріалу. Товсті до 3-х м. стіни башти були складені з цегли на міцному вапняному розчині. Над відміткою перемички існуючого вікна II-го ярусу / фото 26,30/ та під карнизом / фото 7 / знайдено в стіні і в бійниці гнізда дерев"яних горизонтальних зв"язуючих вінців. Гнізда закіпчені. Зовні стіни були обличковані на товщину / в середньому / 30 см. глибами рваного каменю на вапняному розчині / фото 28,32 /. Зондажами відкрито 3 основні типи бійниць,

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

зараз закладені, або зруйновані в місцях пробивання нових прорі - зів / фото 7,8,10,11,12,14,15,17,20,21,23,27,29 /.
За бійницями виявлено розташовані в товщині стіни засклеплені прибійничні камери.

Бійницю типу "І" знайдено під вирівнювчим шаром - на І-ому поверсі східного фасаду / фото 28 /. Це - трапезовидна б/кам"яна плита з ключевидним отвором для гарматнього , розташована під кам"яною аркою перемички. Засипана до половини вис соти землею прибійнична камера з цегляним, вальцовим, отинькова - ними склепінням, зараз відмежована від інтер"єру споруди /кафетерій/ товстою цегляною стіною. Беручи на увагу наяв - ність ідентичних арочних перемичок та камерних склепінь, які знайдено над західним вікном І-го поверху та над входами в котельню та кафетерій / фото 17,20,21 /, а також інтервал поміж ними / до речі - місце знайденої на східному фасаді бій - ниці визначено, відмірявши по відстань / - уточнено місця розташу- вання бійниць типу " І " .

На відмітці І-го поверху знайдено дві - оформлені рваним каменем з арочними перемичками - витягнені по вертикалі /прибл. 50 х 85 см./ бійниці типу "П" / фото 23 /. Таку ж бій - ницю відкрито в цегляній кладці під карнизом 7 м. на схід від західного краю фасаду / фото 7,8 /.
На східному фасаді на відмітці між І-м і ІІ-м сучасними повер - хами розташована бійниця типу "Ш". Це невеликий, прямокутний /30 х 40 см./ проріз з простим б/кам"яним обрамуванням.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

Ідентичні як у цій бійниці, конструктивні елементи / відкоси, перемички/ проглядуються в закладених прорізах між сучасними вікнами II-го і III-го поверхів / фото 12,14,27 /.

Розташовані вище існуючих вікон III-го поверху два невеликі, прямокутні прорізи оформлено обв"язкою з б/кам"яних елементів / з четверто - фото 9 /, які показують на їх повторне вико - ристання. Прибійничні камери засипані. Необхідне дообстеження. Обстеженнями цегляних стін в підкарнизній частині слідів можливих машикуль не знайдено.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

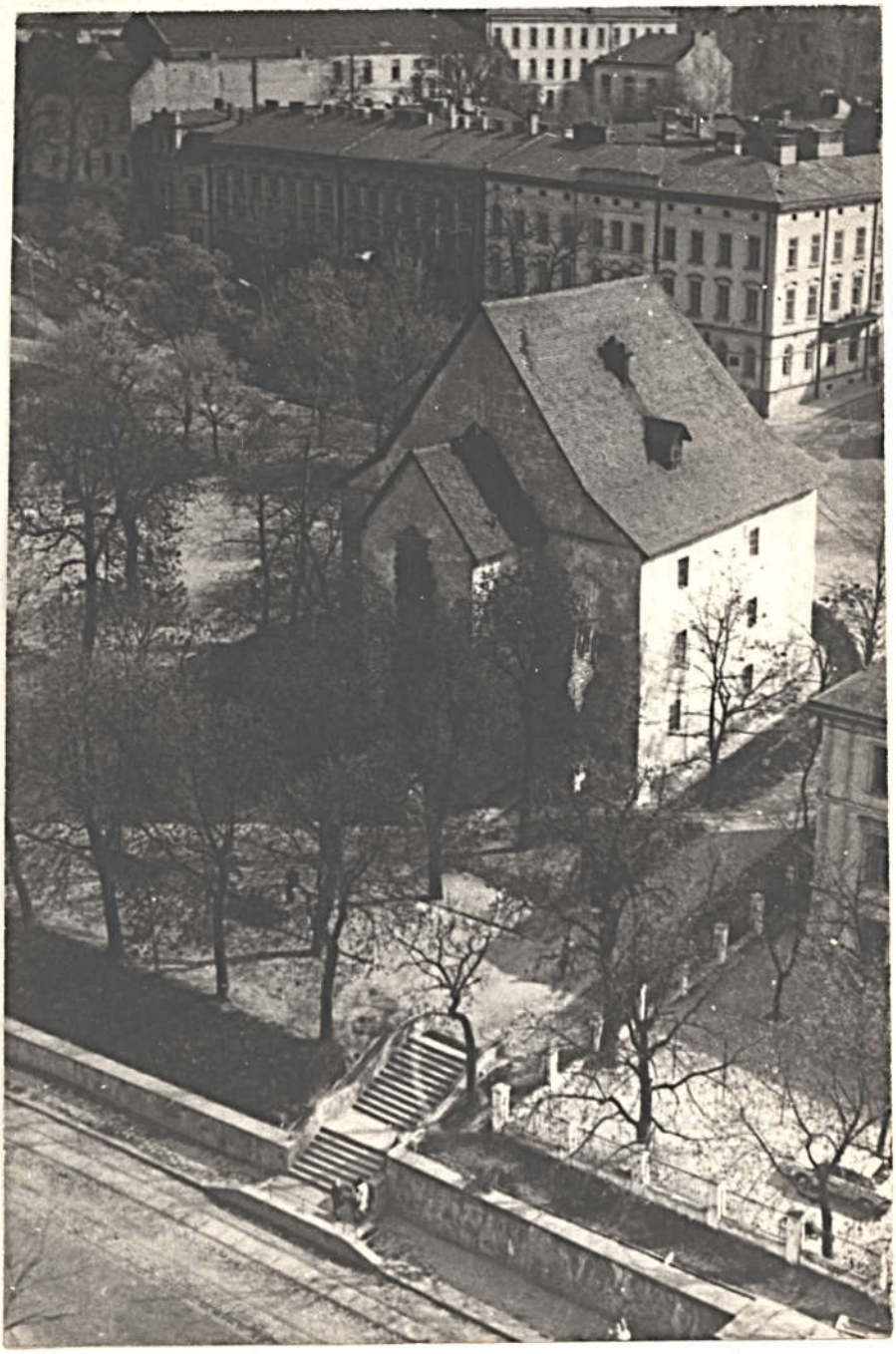

Фото І.

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

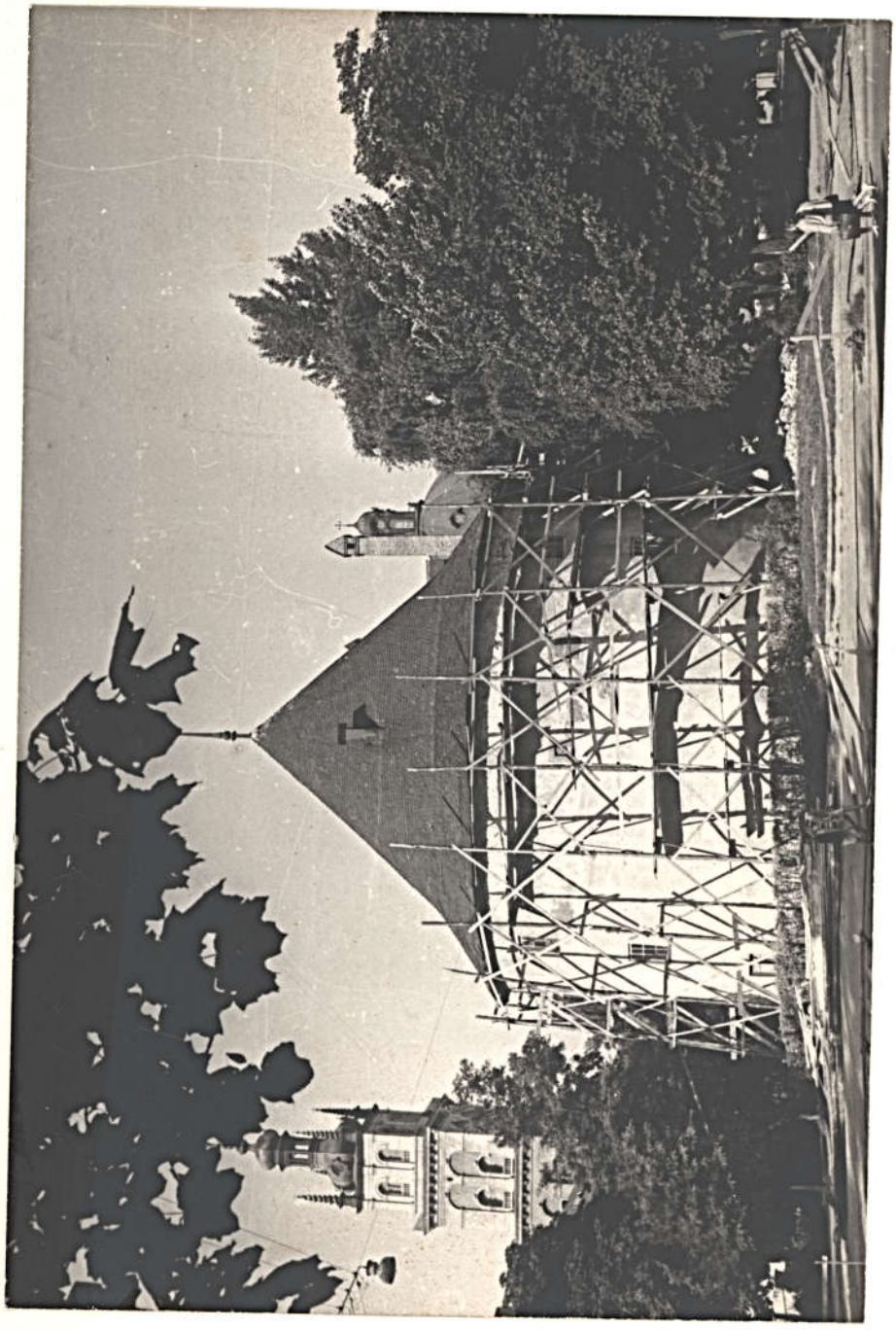

Фото 2

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

фото 3.

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

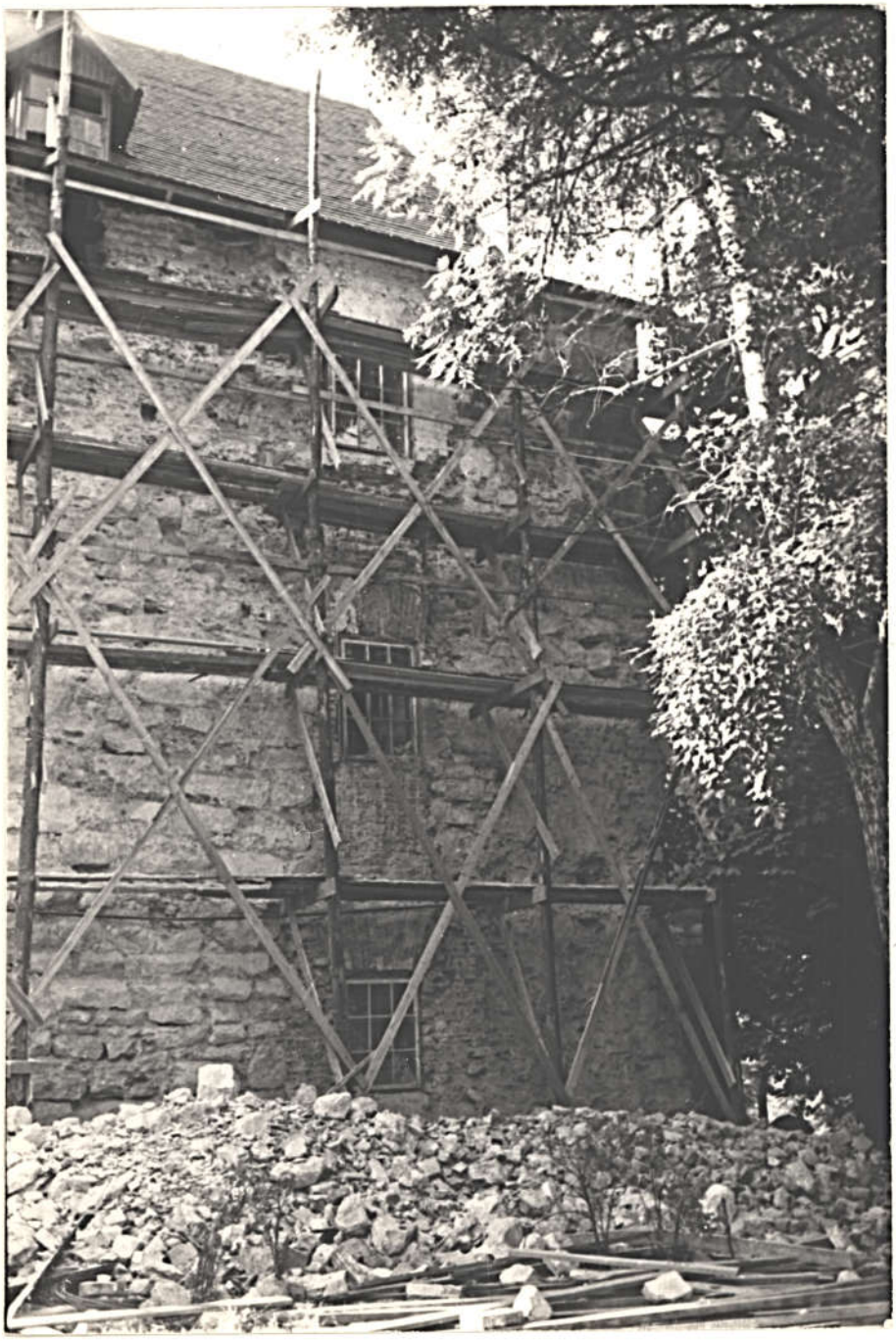
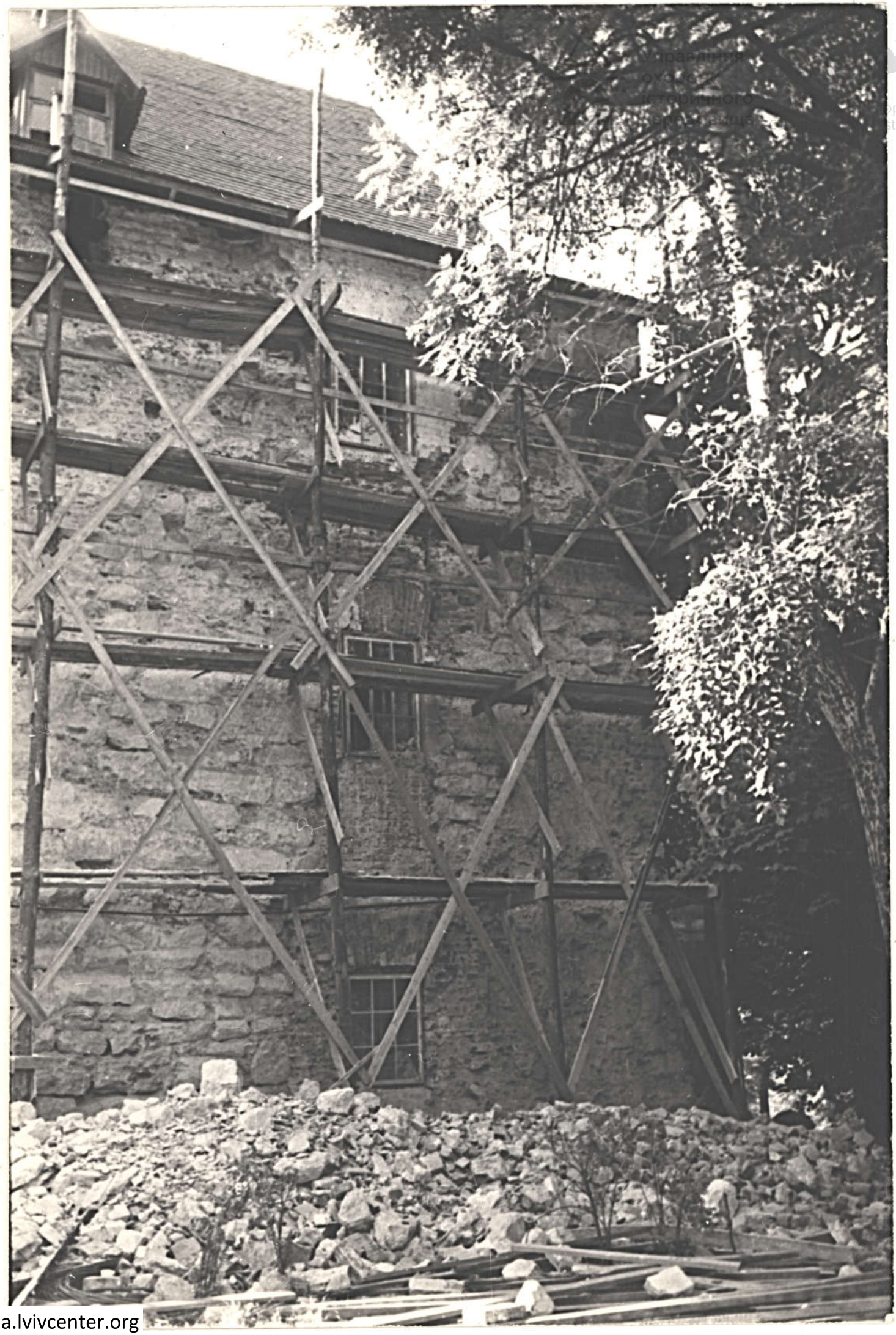

фото 43

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

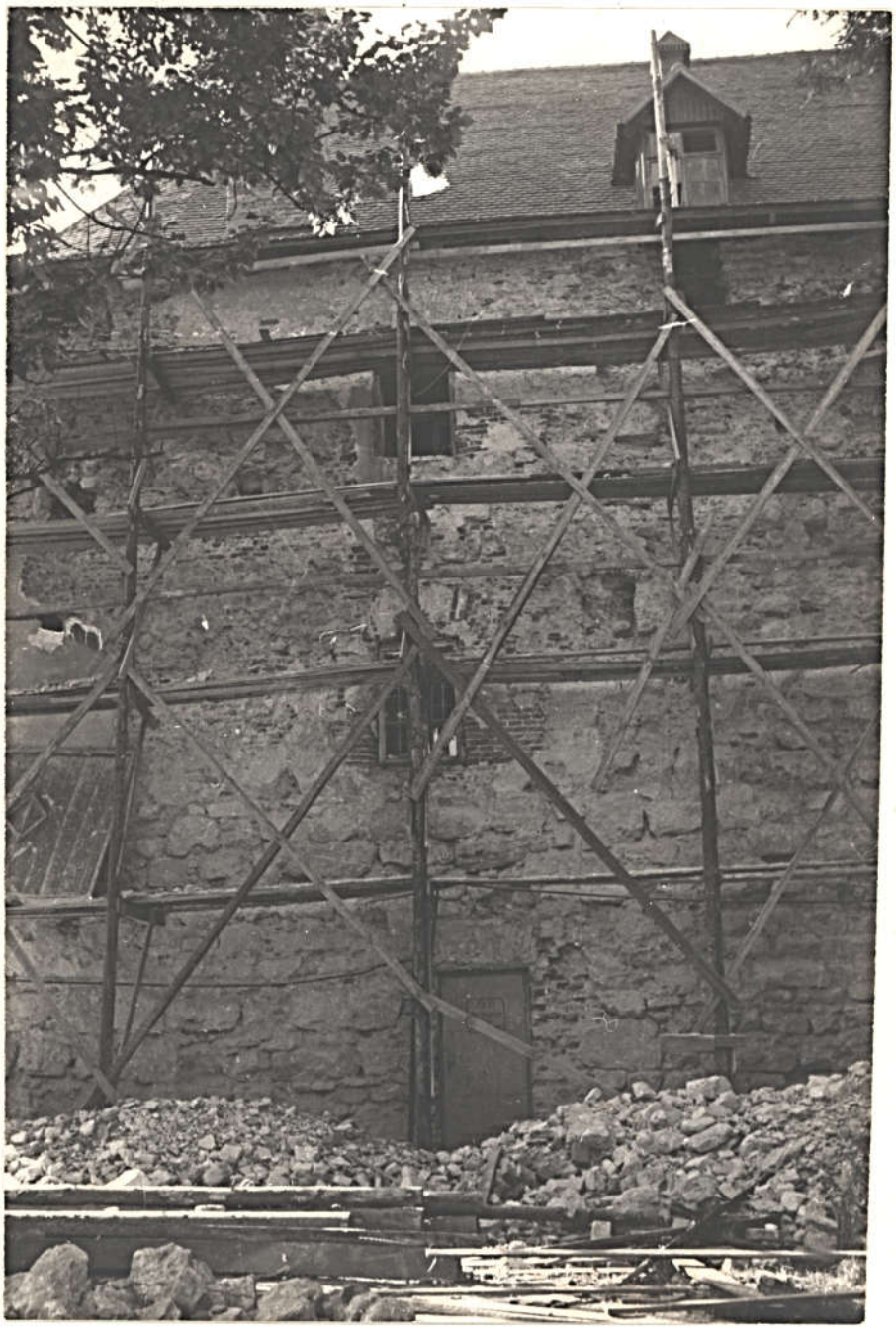

Фото 58

uma.lvivcenter.org

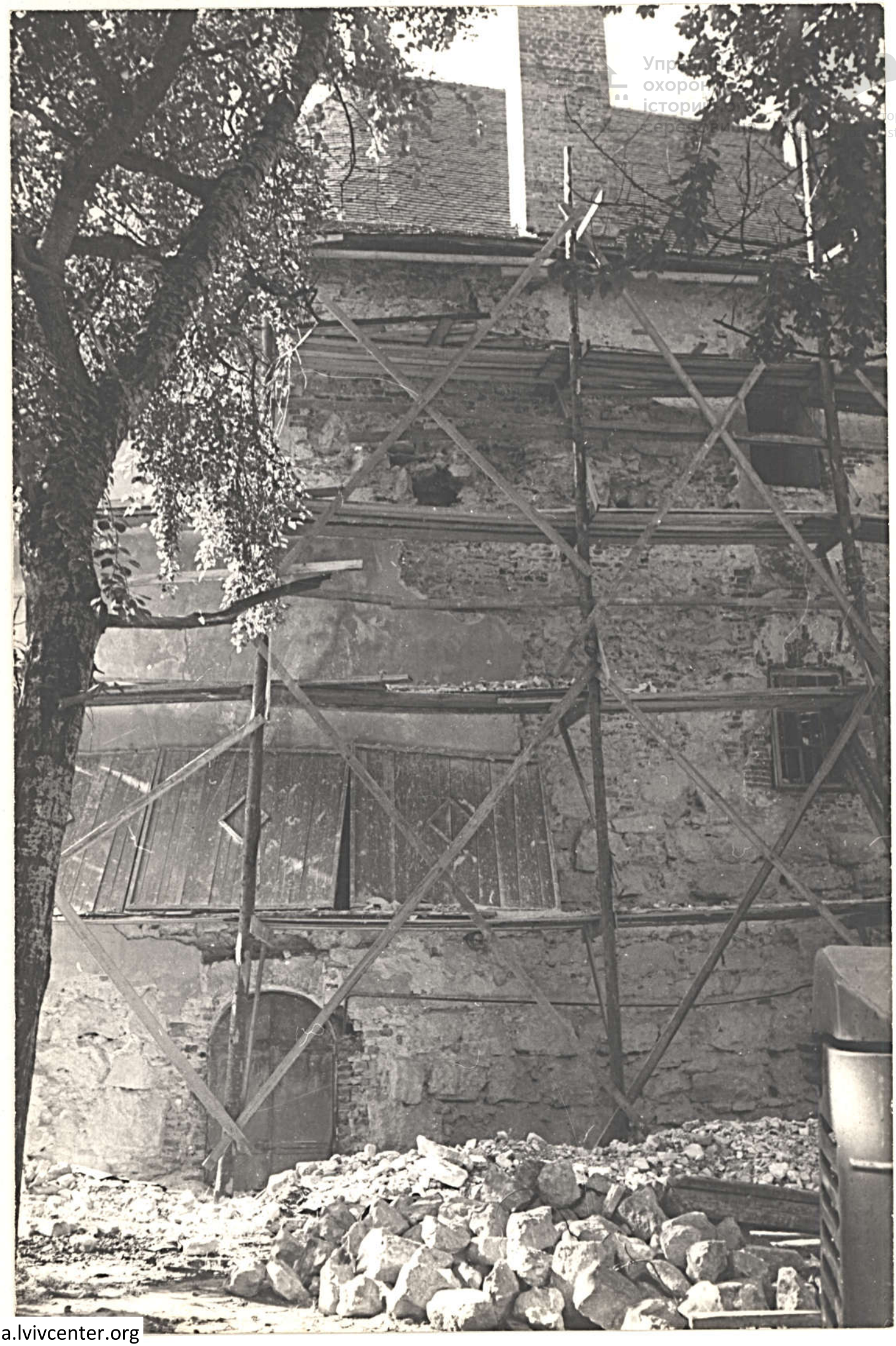
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото 6.

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

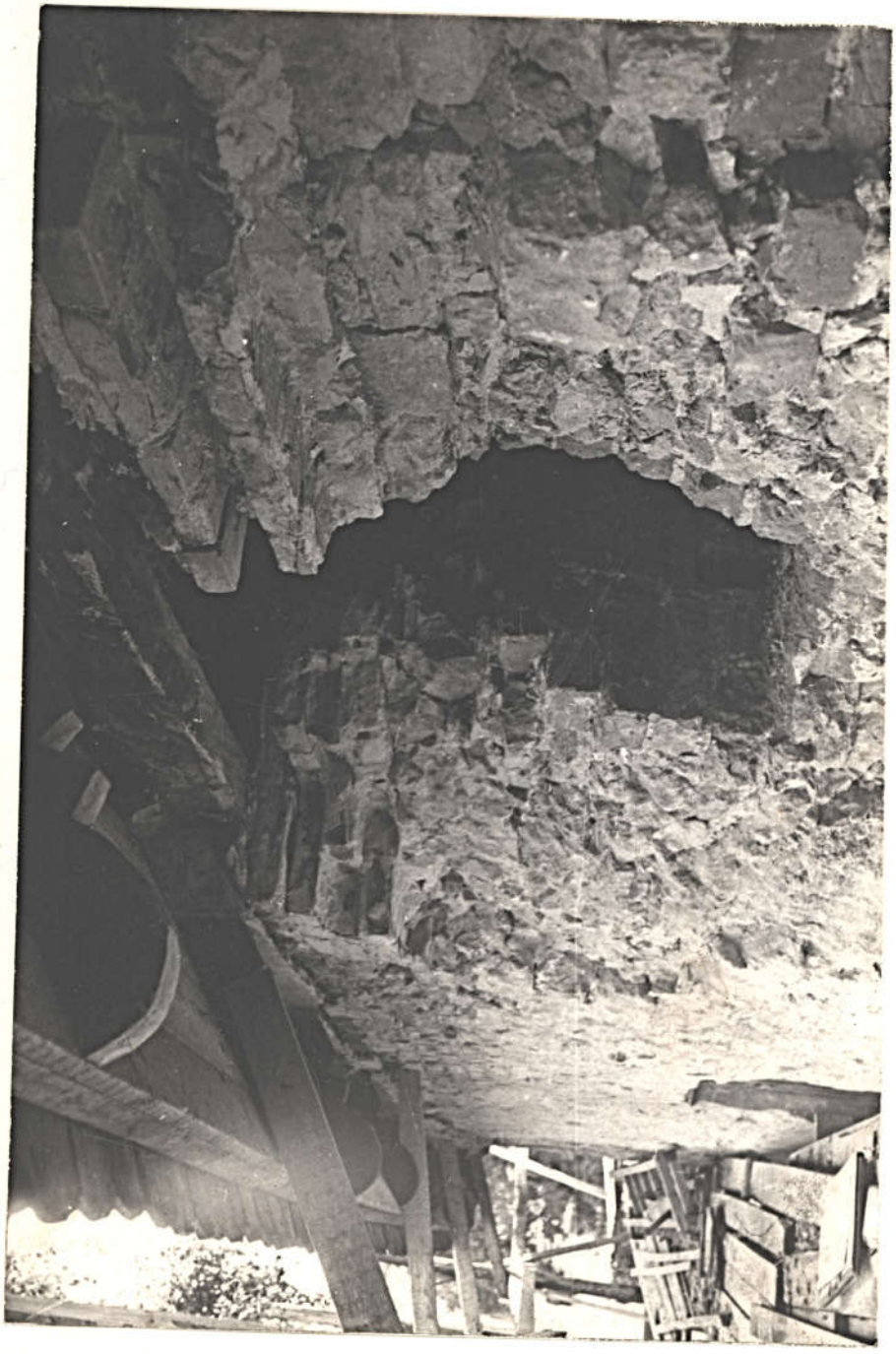

Фото 7.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Музей історії
History
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото 8.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища

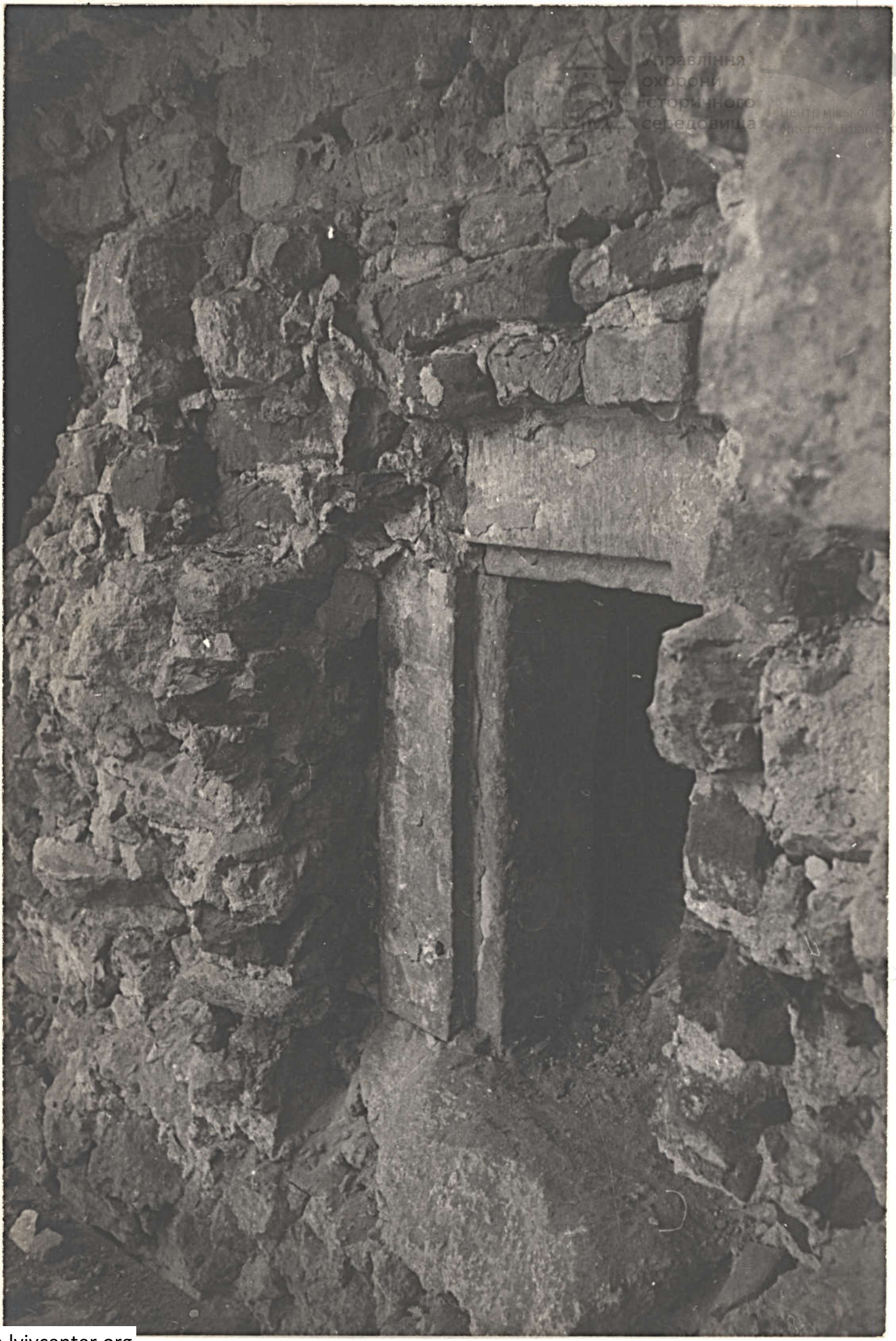
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото 9.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото 10 .

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото II.

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото 12.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Львівський центр урбаністики
Lviv Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

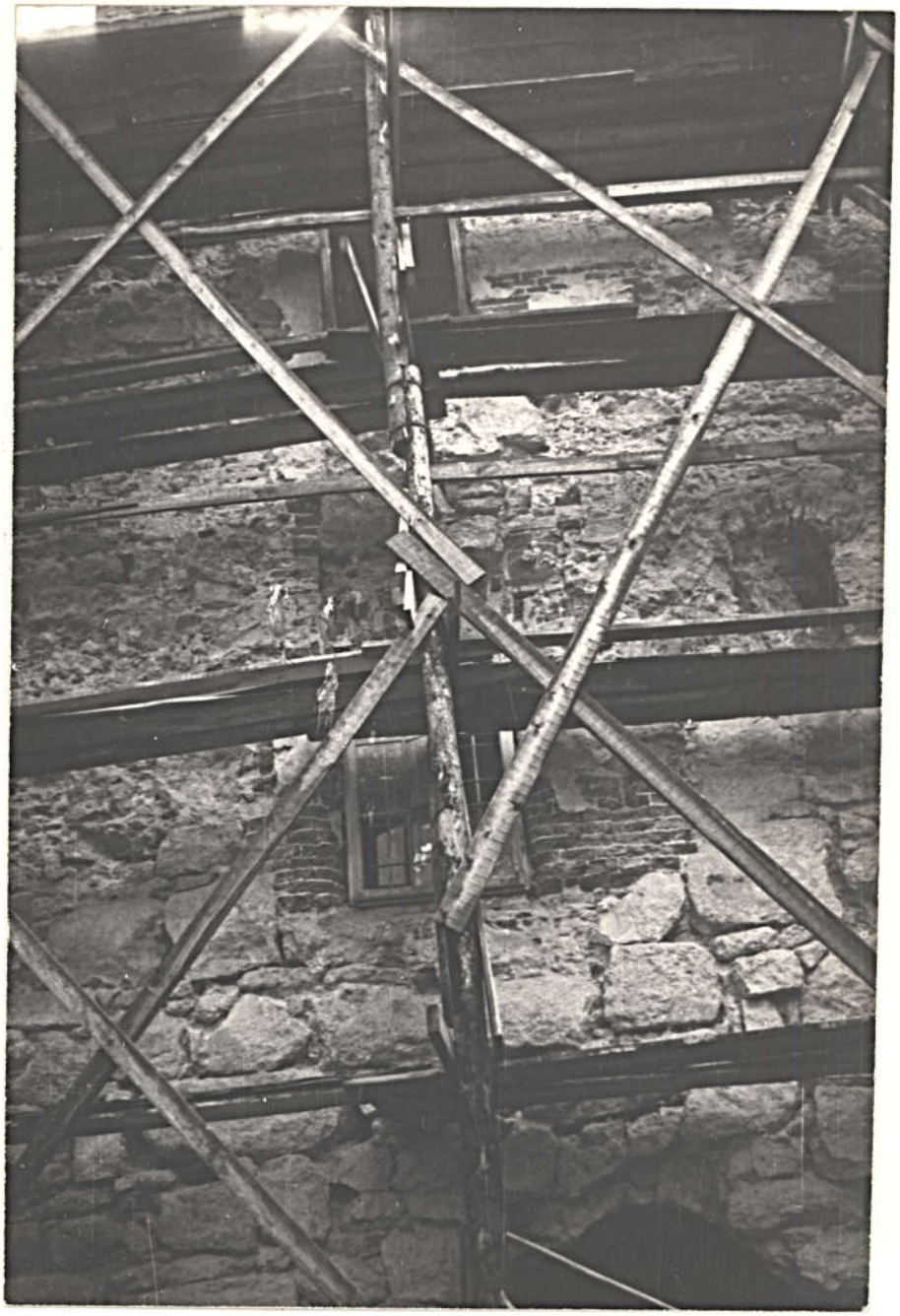
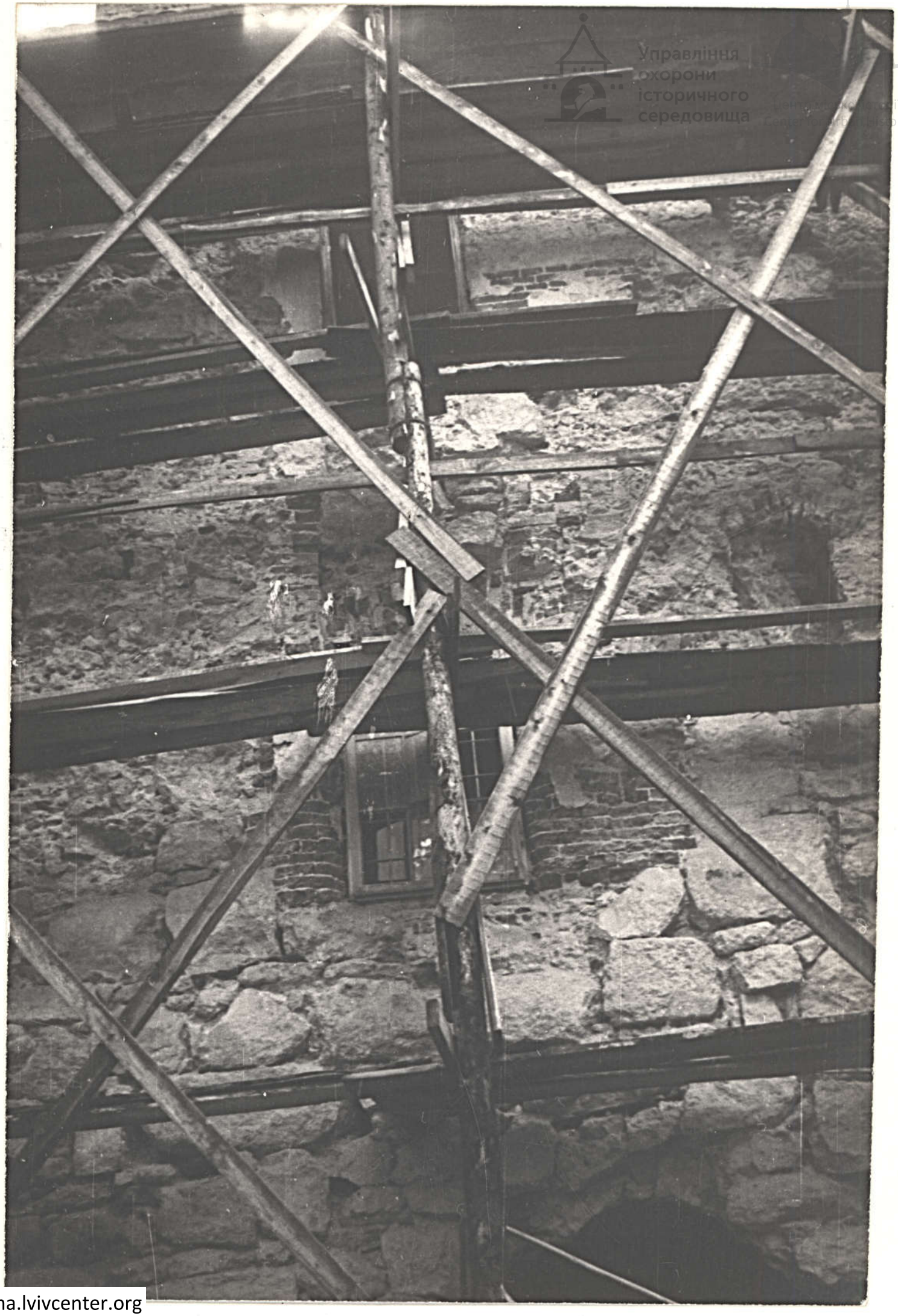

Фото 19.

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото 143

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото 15.

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

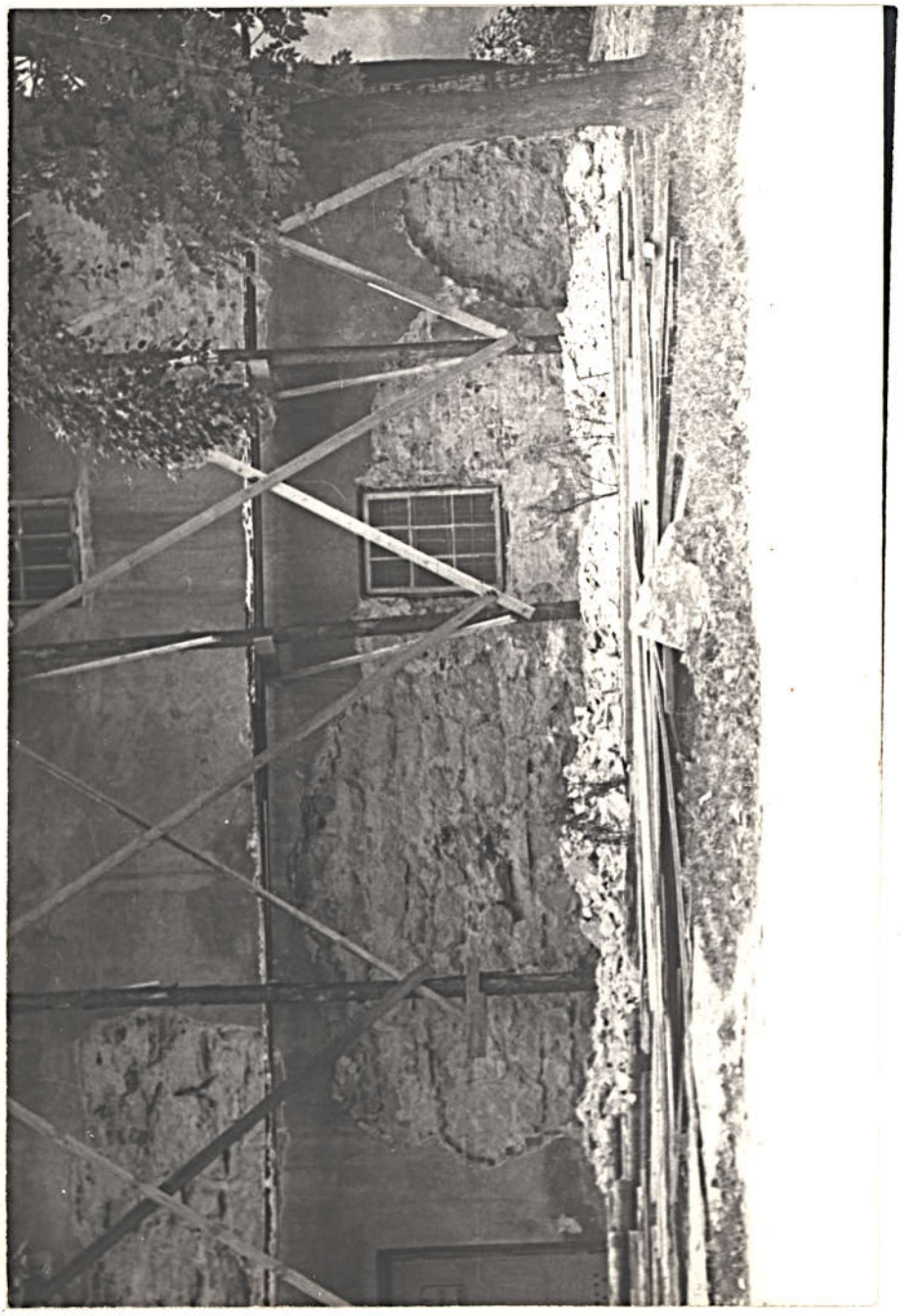
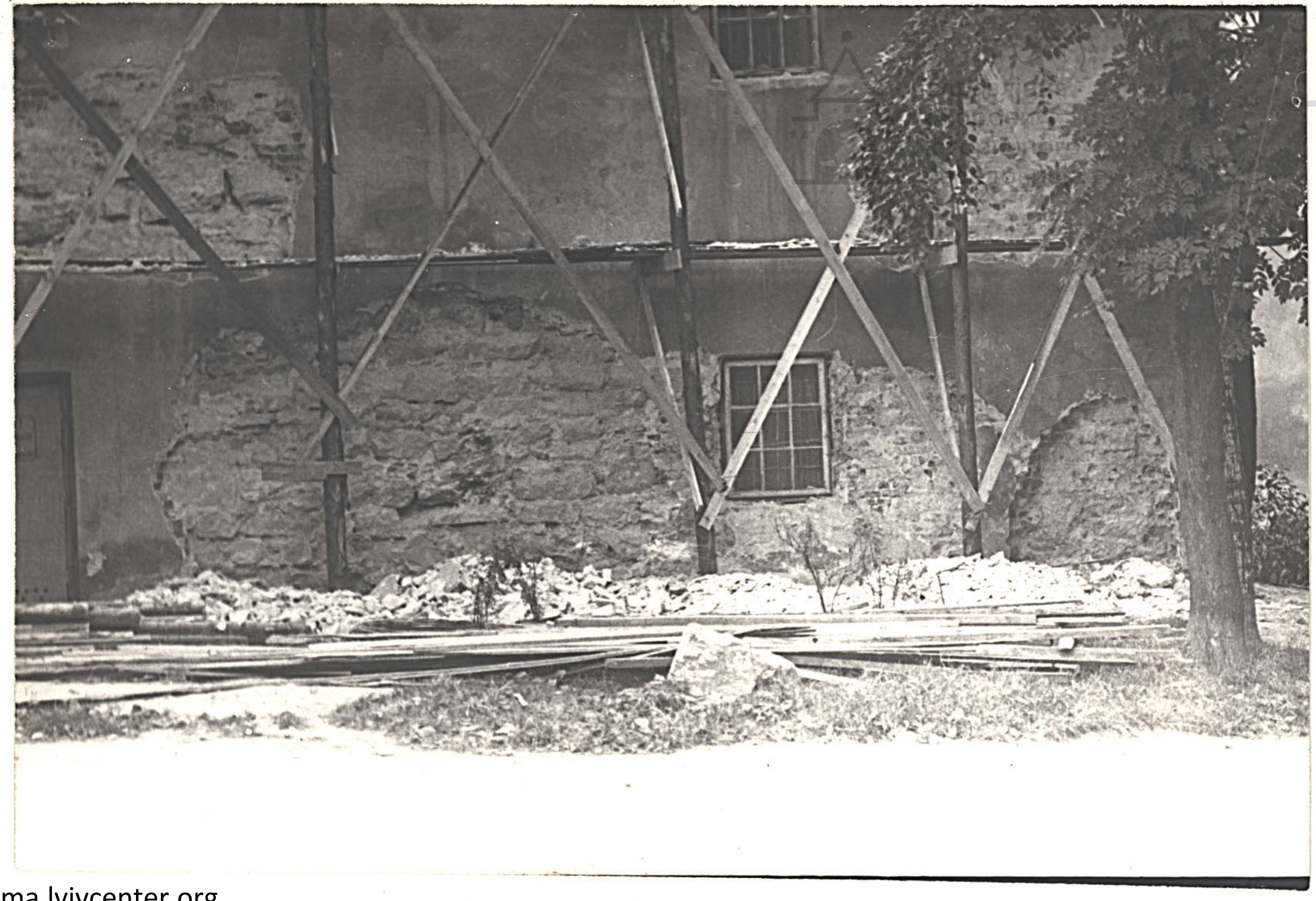

Фото 162

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото 17.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото 18.

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища
орії
story
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото 19[illegible]

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото 20.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

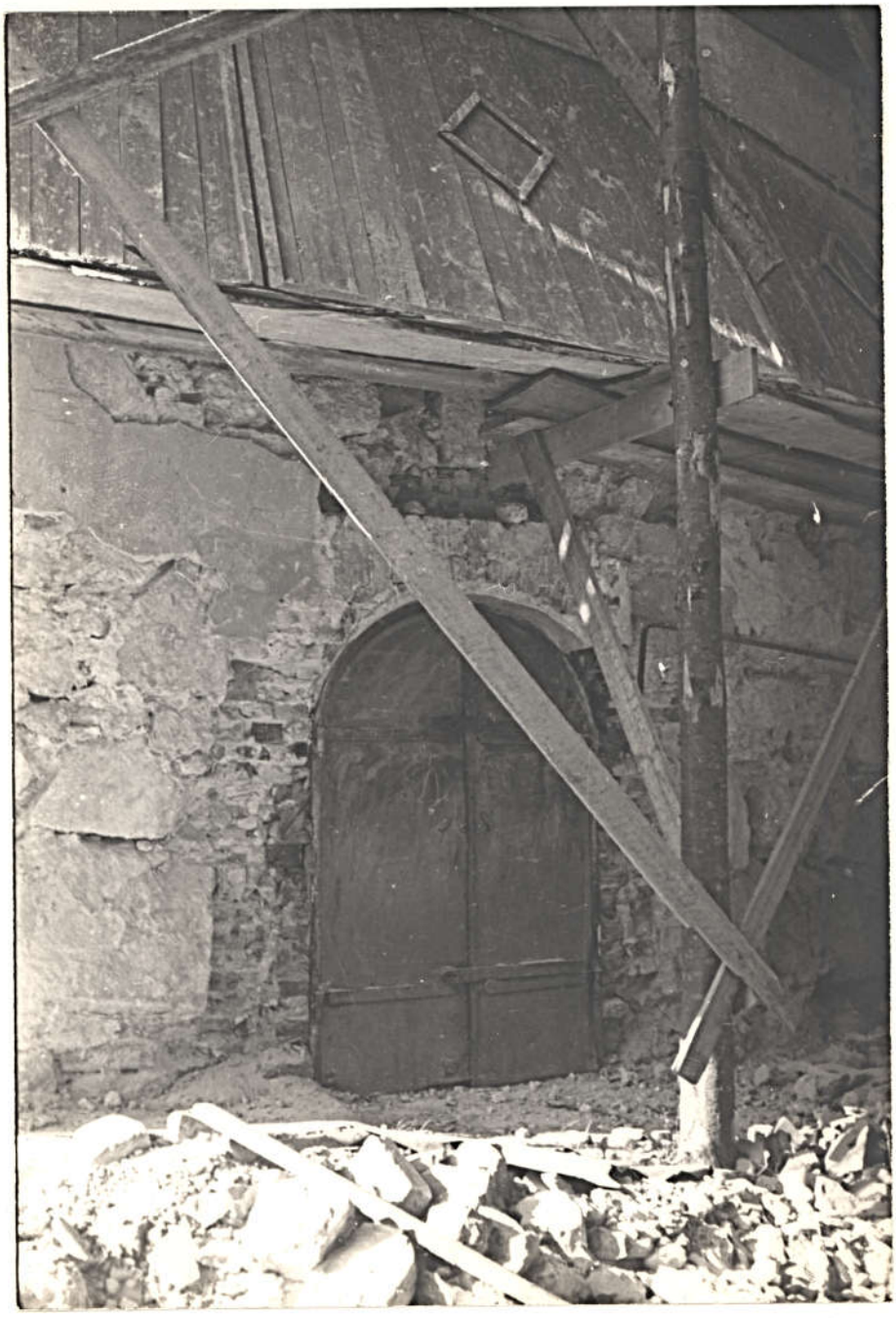

Фото 21.

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото 22.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської культури
Center for Urban Culture

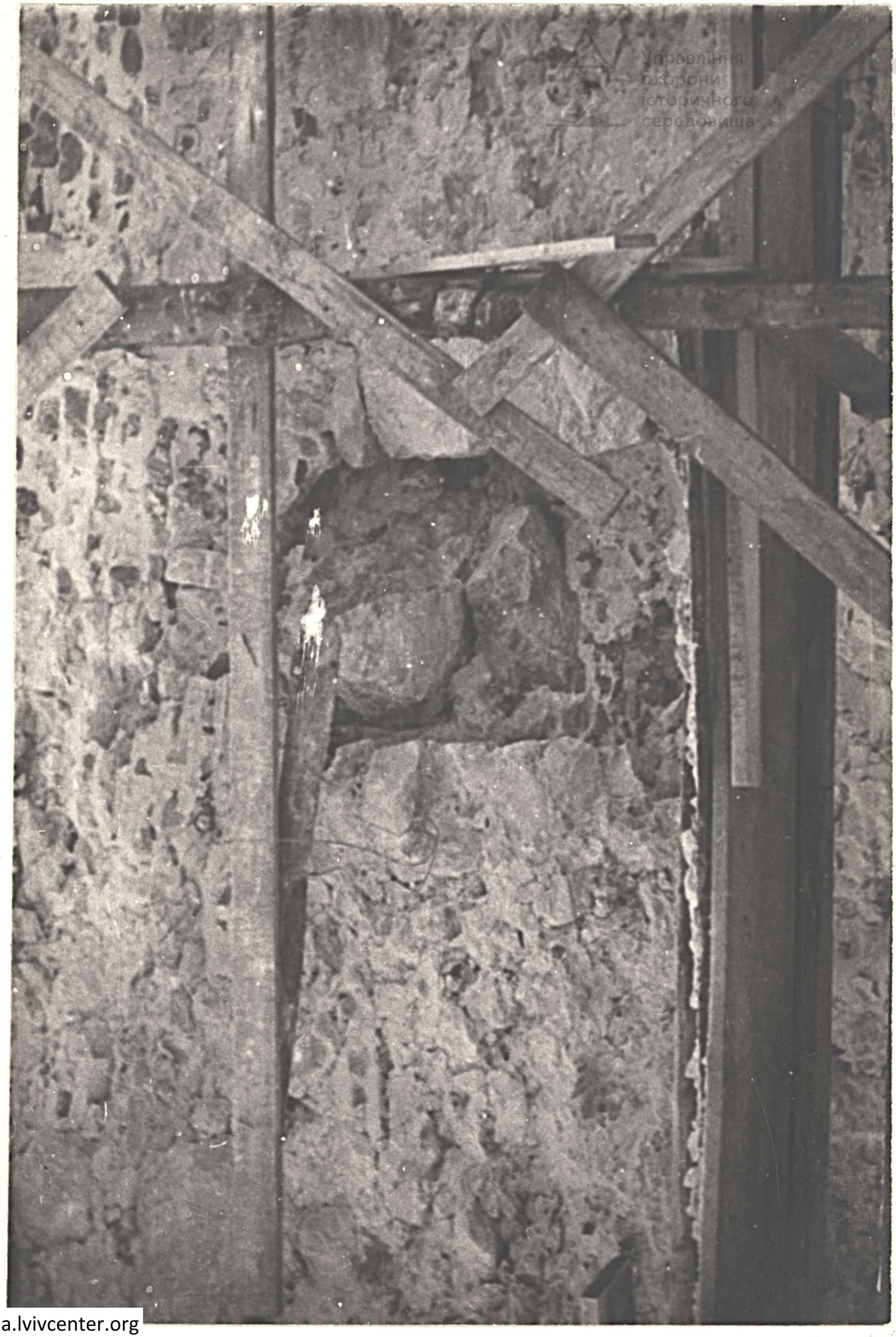
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото 23?

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото 24.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото 25.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

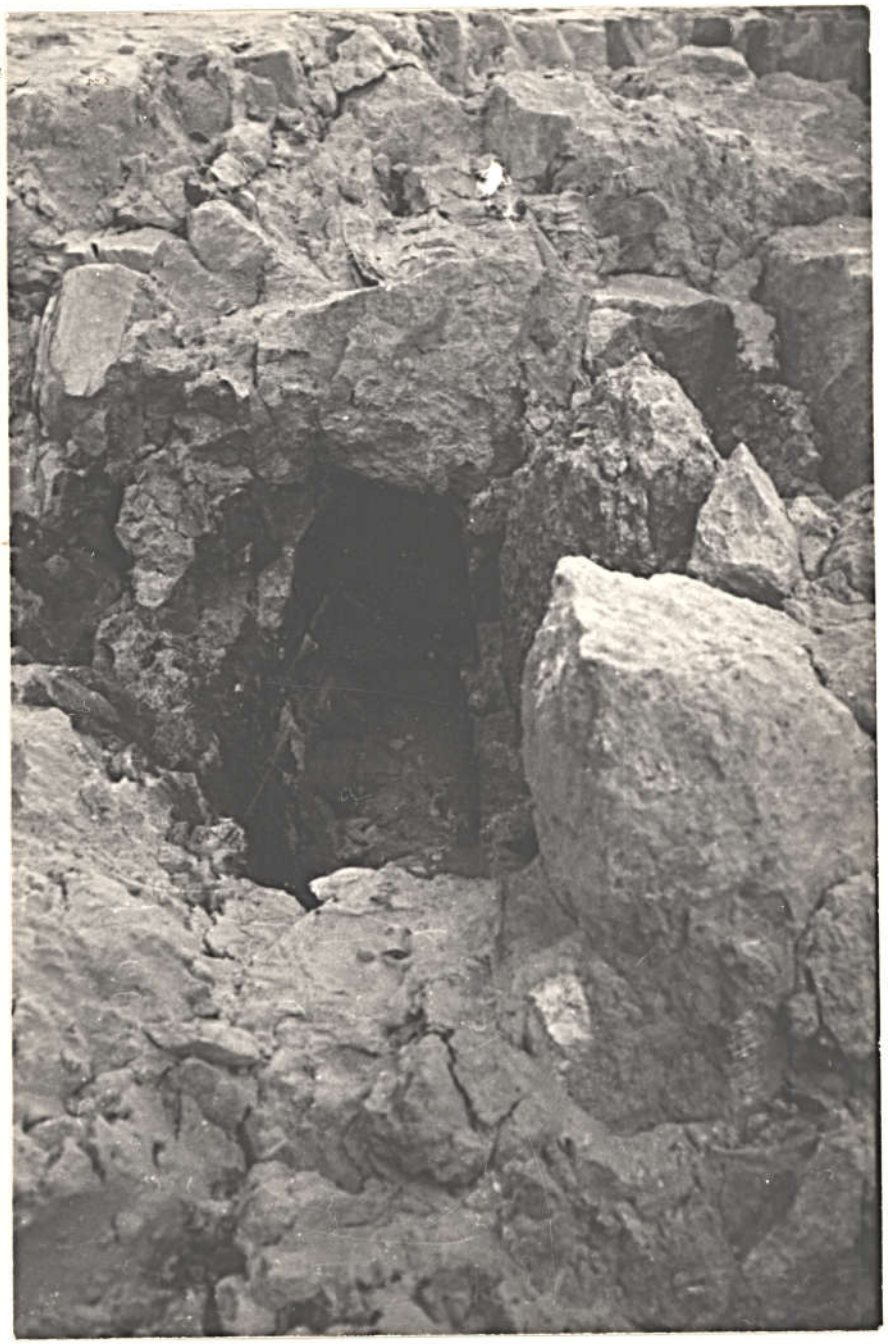

Фото 26.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр досліджень історії України
Center for Ukrainian History
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото 27.

uma.lvivcenter.org

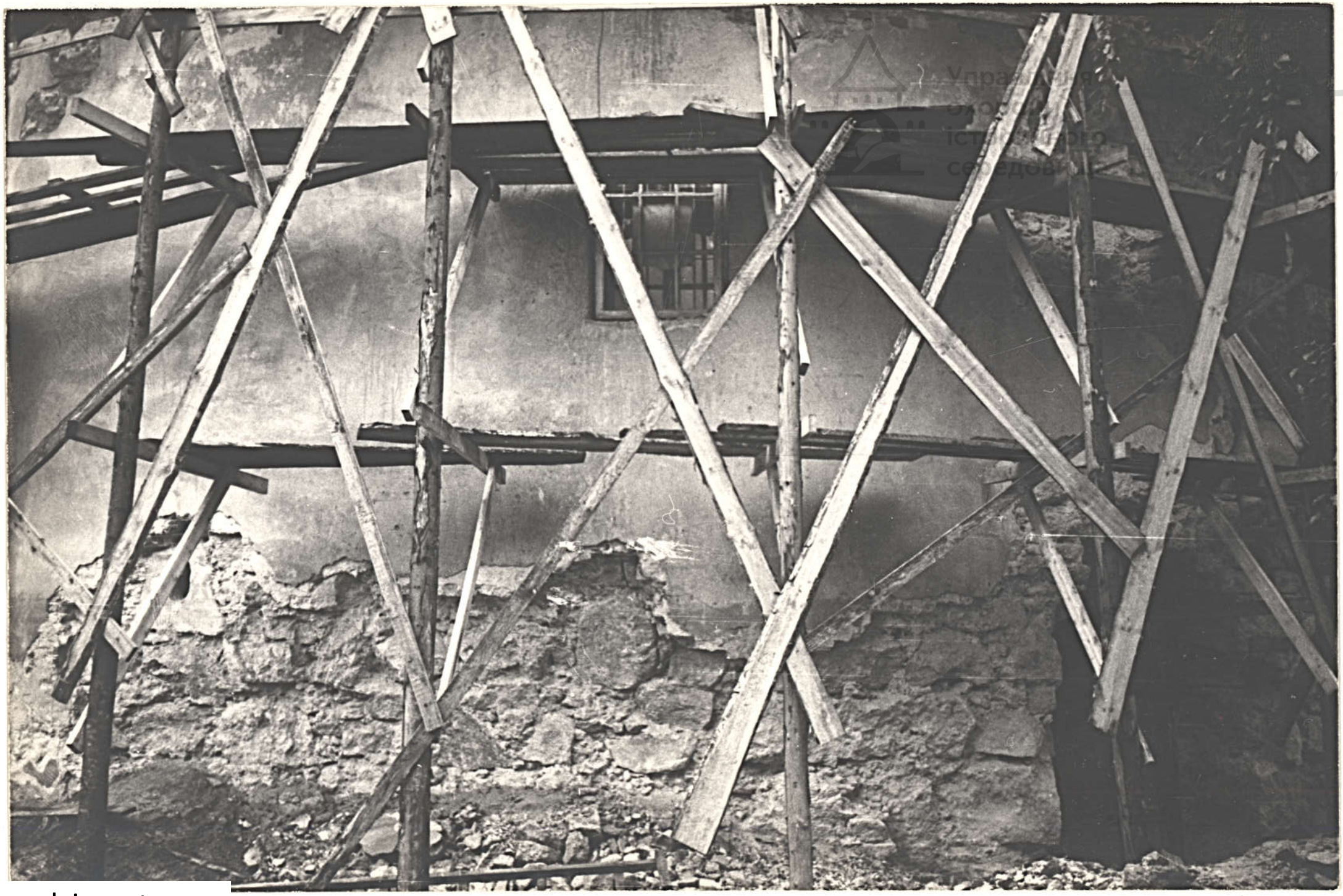
Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

4020 28

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

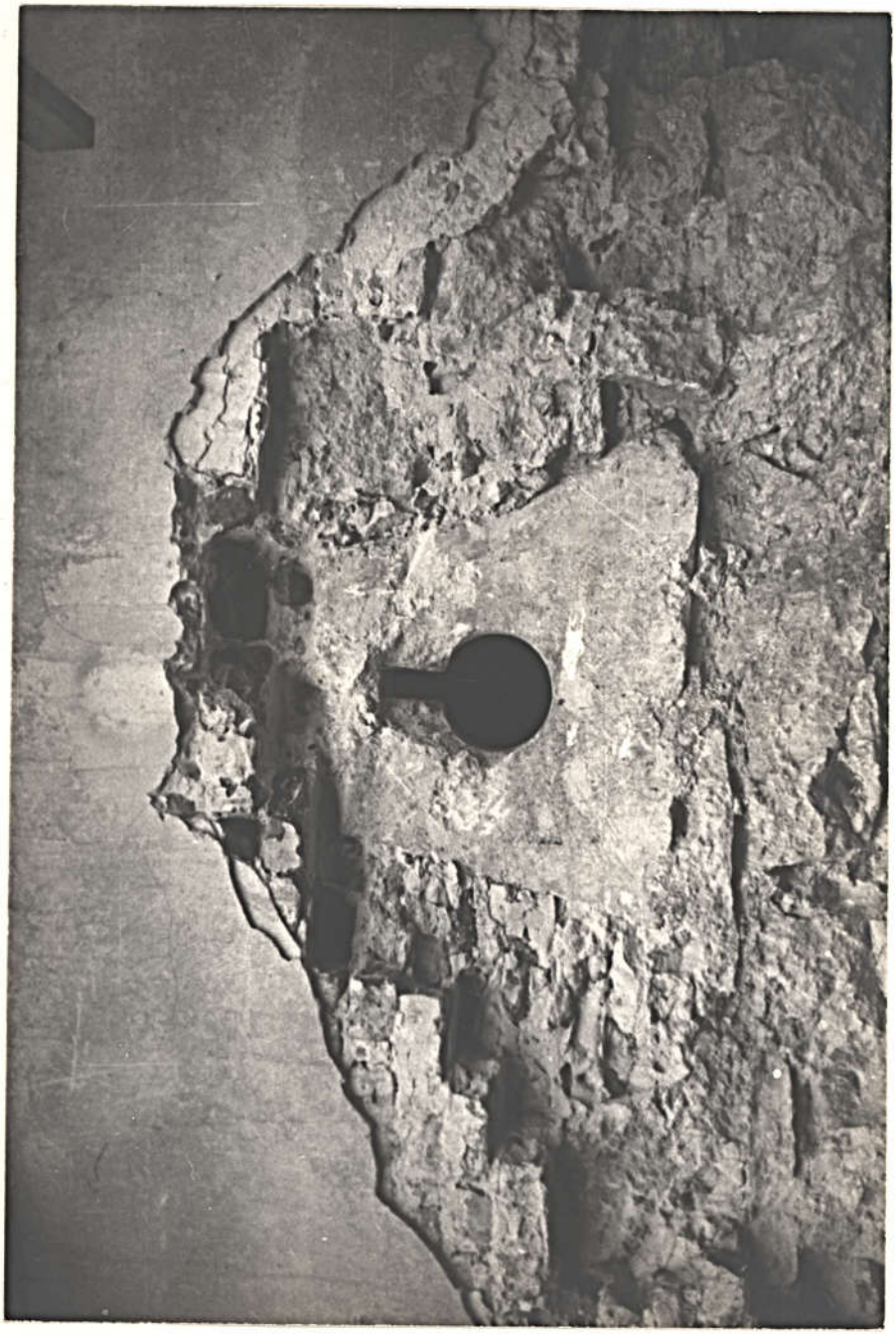

Фото 29

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища

uma.lvivcenter.org

Управління
охорони
історичного
середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото 30.

uma.lvivcenter.org

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Copo 31.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History
uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

Фото 32

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

АНОТАЦІЯ ДО ФОТОФІКСАЦІЇ І ЗОНДАЖІВ

№ фо-то	№ зон-дж	Місце і зміст	Що знайдено зондажем
I	2	3	4
I	-	Загальний вигляд башти з вежі Корнякта	-
2.	-	Вигляд башти зі сходу	-
3.	-	Вигляд башти з півночі до початку виробництва робіт	-
4.	-	Північний фасад після ~~вимиття~~ - ~~вимиття~~ відбиття вирівнювчого шару - західна частина	-
5.	-	Тех -середня частина	-
6.	-	Тех - східна частина	-
7.	I	Під карнизом - 7 м. від західного край фасаду	бійниця типу "П" 42х108 см. в цегляній стіні залишки оформлення прорізу в 1/2 цегли. Верх знищений. Сліди півколої перемички. В бокових стінах отвори по балках дерев"яних зв"язків
8.	I	Тех	В глибині за муром засипана прибійничка камера, яку слід дообстежити
9.	2	На захід і нижче від бійниці "I"	В цегляній кладці прямокутний бійничний проріз оформлений б/кам.сов"язкою з четверти повторного використання. Прибійничну камеру необхідно дообстежити.
10.	3	II-й ярус. Вище і на захід від сучасного середнього західного вікна	Бійниця типу "П" 60х85 см. оформлена кладкою з рваного каменю. Арочна перемичка і склепіння. Необхідне дообстеження камери.
11.	3	Тех	Тех
12.	4	Між вікнами II-го і III-го ярусів середнього, вертикального ряду	Закладений цеглою проріз кол. бійниці правдоподібно типу "П".
13.	-	Розташування зондажів №№ 3і4	-

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

1	2	3	4
14.	5	Між західними вікнами II-го і III-го ярусів	Закладений цеглою кол. бійничний проріз
15.	5	Т е ж	Після розібрання цегляної закладки відкрилась існуюча підлога II-го ярусу
16.	-	Західне вікно I-го ярусу	Вигляд до початку зондування
17.	6	Т е ж	Після розібрання перемички вікна знайдено склепіння камери як на північно - східному фасаді
18.	6	Т е ж	Оформлено проріз бійниці б/кам. плитою з ключевидним отвором на зразок північно - східної бійниці / тип.I/
19.	7	Західний дверний проріз - котельня	Вибитий на місці кол.бійниці дверний проріз оформлено пізнішою цеглою.
20.	7	Теж	Відкрито перемичку арку бійниці і склепіння камери як при північно - східній бійниці
21.	8	Східний дверний проріз / кафетерій /	Проріз вибитий в місці бійниці оформлено цеглою. Кам"яна арка кол.бійниці і склепіння камери.
22.	-	Дверні прорізи - місця розташування зондажів №№ 7 і 8	-
23.	9	На схід від середнього вікна на II-му ярусі	Півколо засклеплена бійниця типу "Г" оформлена рваним каменем. Бійниця закладена глибаками каменю. Необхідне дообстеження камери.
24.	10	Північно-східна частина фасаду, під карнизом	Відкрите частково збережене обличкування стіни
25.	11	III-й ярус на схід від середнього, вертикального ряду вікна	Закладена вибоїна в цегляній стіні
26.	11	Т е ж	Після закладеної пробоїни виявились в товщині стіни гнізда горизонтальних дерев"яних зв"язків
27.	12	Північно-східний фасад між вікнами II-го і III-го ярусів	Закладений проріз бійниці. Відкрито відкос.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

1	2	3	4
28.	I3	I ярус північно-східного фасаду	Первісне обличкування стіни рванин каменем відкрито б/кам. плиту бійниці з ключевидним отвором
29.	I3	Т е м	Б/кам.бійнична плита з ключевидним отвором. За нею в товщині стіни засклеплена прибійнична камера, засипана до половини висоти землею. Задню стіну камери творить цегляний мур, яким камера відмежована від інтер"єру споруди.
30.	I4	II-й ярус. На схід від перемички середнього вікна	Гніздо дерев"яної балки горизонтального вінця зв"язі.
31.	I5	Простінок III-й ярус між західним і середнім вікном	Частково відбитий вирівнюючий шар. Під ним цегляна кладка стіни.
32.	I6	I-й ярус. Простінок між заклаженими бійницями над західним вікном і входом в котельню	Відкрито первісне обличкування стіни ломаним каменем

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

В И С Н О В К И

В зв"язку з пристосуваннями споруди для актуальних потреб Порохова башта стратила характер грізного елементу оборонної системи міста. Тільки її силует говорив про давне призначення башти.

Розташування на фасаді нових віконних та дверних прорізів визвало знищення та закладення давніх бійниць, а влаштування як основи під тинькування фасаду - вирівнюючого шару заслонено бійниці, які збереглися. Разом з тим закрито давнє обличкування стін рваним каменем.
При сучасному використанні споруди повнеа її реставрація неможлива і реставраційні роботи змушені обмежитись до часткового привернення фасадом башти їх давнього вигляду.

Виявлено, що товсті стіни споруди були викладені з цегли на вапняному розчині. Приблизно в половині висоти і під карнизом стіни були зміцнені вмурованими брусами дерев"яних вінців.
Назовні стіна була обличкована глибами рваного каменю, складеними на міцному, вапняному розчині.

Обстеженням виявлено 3 типи бійниць розташованих на фасаді в 3-х рядах. Нижній ряд, це бійниці типу "І", які представляли собою трапезовидні б/кам"яні плити з ключевидним отвором. Вмуровані в облицювальний шар мали вони кам"яну арочну перемичку. Прибійничні камери розташовані в товщині цегляної стіни мали вальцове склепіння. Стіни склепіння і відкоси бійниць були отиньковані. Розташування таких бійниць над сучасними прорізами І-го поверху уточнено

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

завдяки наявності арочних перемичок і склепінь прибійничних камер аналогічних тим, які знайдено збереженню на північно - східному фасаді. Тип бійниць "П" існував в половині висоти споруди і під її карнизом. Були це вертикальні отвори / шириною прибл. 40 см. і висотою до I м./ півколою або сегментною перемичкою і склепінням.

Дещо нижче від середніх бійниць типу " Ш" були невеликі прямокутні бійниці / 30 х 40 см./ з простими б/кам"яними обв"язками. Така бійниця збереглася на східному фасаді. Розташування таких бійниць в місці закладених прорізів під вікнами II-го поверху доказано наявністє ідентичних відкосів і перемичок.

Камери цих бійниць зливаються зараз з існуючими при вікнах II-го поверху. Необхідно дообстежити камеру східної бійниці. Також необхідно дообстежити камери бійниць типу "П". Камера, розташованої під карнизом бійниці "П", яка зараз ~~жжжжжжж~~ завалена, можливо об"єднується з камерою розташованої нижче неї, і на захід, бійниці або віконного прорізу, оформленого елементами б/кам"яної обв"язки повторного використання. Також бійниця / вікно/, що існує на цій же відмітці над входом в кафетерій ~~кафетеріїкитаріям~~, вимагає дообстеження. Видається, що обі ці бійниці - віконця були пробиті згодом.

В зв"язку зі здогадом, що на башті існували машикулі, обстежено верхню частину північної стіни, але слідів їх існування не знайдено. Можливо, що стіни башти були первісно вищі і завершувались машикулями.

uma.lvivcenter.org

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії Center for Urban History

Лінії проведені поступово від бійниці І-го поверху до черговой справа бійниці ІІ-го поверху є між собою паралельні, а один з них в продовженні попадає на збережену підкарнизну бійницю типу "П". Це показувало б на приняту систему розташування бійниць на фасаді; що слід взяти на увагу при обстеженні стін на усю їх товщину.

Проведені обстеження дають основу для реставрації фасаду та часткового привернення йому первісного вигляду.

Автор

арх. Старосольський

uma.lvivcenter.org